

TRISTOTA OBLJETNICA GUNDULIĆEVA ROĐENJA 1888. I SREDIŠNJA PROSLAVA U BEČU

JOSIP VIDAKOVIĆ
Filozofski fakultet u Zadru
Faculty of Philosophy in Zadar

UDK/UDC: 930.85(497.13)
Pregledni članak

Primljeno : 1994-03-30
Received

Od 8. do 11. siječnja 1888. godine u Beču, centru Monarhije, kao i u drugim gradovima u Hrvatskoj, održana je velika proslava tristote obljetnice rođenja velikog hrvatskog pjesnika Ivana Gundulića.

Tom je prigodom izražen zanos pozamašnog broja pojedinaca, klubova i udruga koji su tražili da se proslava održi baš u Beču. Motivacija je kod svih bila ista: pokazati Germanima da Hrvati nisu barbari, nego naprotiv svojim poletom, svojim osjećajima, svojom dušom i svojim umom, kao i svojom junačkom desnicom vrijedni i dostojni stati uz bok ostalim kulturnim narodima Europe, da su Hrvati imali uz druge, davno prije nego su se rodili Gothe i Schiller, svoga Gundulića, te hrvatsku kulturu, koja je cvala još u davnim vremenima.

To nije bila samo Gundulićeva proslava (koncerti, recitacije, plesovi i slično), nego i velika kulturna manifestacija i prezentacija hrvatske kulture u glavnom gradu Monarhije. Posebno su mnogi sudionici i izvjestitelji proslavu shvatili kao reviziju i procjenu značenja *hrvatske kulturne baštine*, te kao poticaj za nove akcije, koje bi mogle narodima Monarhije, pa i ostalog svijeta približiti sjaj *hrvatske kulturne baštine*.

Dana 8, 9. i 10. siječnja 1888. g. održana je u Beču, centru Monarhije, vrlo uspjeta proslava 300. obljetnice rođenja Ivana Gundulića. O pripremama za tu proslavu i o tijeku njena odvijanja pisano je u mnogim novinama. Ovom ćemo prilikom iznijeti sve što je o tome zabilježio u zadarskom *Narodnom listu*.

Tom je prigodom došao do izražaja veliki zanos pozamašnog broja pojedinaca, klubova i udruga koji su tražili da se središnja proslava održi baš u Beču. Motiv kod svih bio je isti: pokazati Germanima da Hrvati nisu barbari, nego, naprotiv, da su svojim poletom, svojim osjećajima, svojom dušom i svojim umom, baš kao i svojom desnicom - vrijedni i dostojni stati uz bok najkulturnijim narodima Europe. Željelo se istaći da su Hrvati, davno prije nego što su se rodili Goethe i Schüller, imali uz druge i svoga Gundulića, da je hrvatska kultura cvala još u davnim vremenima.

Ovom prigodom ćemo se osvrnuti na proslavu Gundulićeva rođendana od prije sto godina - točnije 8. 9. i 10. siječnja 1888. g. u Beču, a u kratkim crtama spomenut ćemo slavlje i u hrvatskim gradovima. Za sve o ovim proslavama ovom prilikom smo se koristili priložima objavljenim u *Narodnom listu*, koji je vrlo temeljito, s puno ljubavi i zanosa pratio sve što se događalo na tom planu, od same ideje do konačne realizacije svih programa.

Na ideju o veličanstvenoj proslavi Gundulićeva rođendana došlo je društvo "Zvonimir" Univerzitet. Tu ideju "Zvonimirove" mladeži izvanredna skupština je usvojila 12. studenog 1887. kao svoj program. Predsjednik društva Brunšmid, nakon vrlo sadržajne rasprave, koja je bila puna emocija, puna ponosa na Hrvata Ivana Gundulića, koji je svojom veličinom i začajem među poklonicima pisane riječi uživao divljenje i poštovanje, izrekao je prijedlog koji glasi: "Hrvatsko akademijско-literarno-zabavno društvo 'Zvonimir' u Beču, kao takovo zaključuje na svojoj glavnoj skupštini, da se ima uspomena poradi velikog pjesnika Ivana Franina Gundulića na dan 8. siječnja 1888. svečano proslaviti."¹ Ovaj prijedlog (zaključak) predsjednika Brunšmida izazvao je dugotrajne ovacije svih prisutnih u dvorani. Klicalo se Gunduliću, Hrvatskoj, Dubrovniku, hrvatskom narodu i hrvatskoj kulturi s kojom su se s razlogom ponosili.

Bilo je potrebno izabrati odbor za proslavu. Predloženo je da odbor ima 13 članova. Na prijedlog predsjednika Brunšmida na skupštini su osim njega izabrani i Andrić, Biankini, Brlić, Čačković, D'Elia, Deželić, Josip Marković, Mašek, Adolf Müller, Peričić, Rihtarić, Juranović i Zjačić. Za tajnika izabran je Andrić, a blagajnika Müller.

Osnovano je nekoliko pododbora. U pododbor za adresu izabrani su Brlić, Rihtarić i Mašek; u književni odbor Čačković, Deželić, Juranović i Zjačić, koji su bili zaduženi za izdavanje svečanog spisa.

Na svojoj prvoj sjednici, 10. prosinca 1887. g., Odbor je raspravljao o pokrovitelju Gundulićevih svečanosti. Nakon rasprave u kojoj su se tražila najbolja rješenja, jednoglasno je odlučeno da se za pokrovitelja imenuje grof Ivan Drašković. Grofu je odmah upućena pismena molba u kojoj ga odbor moli da se prihvati te časne dužnosti.

Na istoj sjednici prihvaćen je program proslave i upućen proglas hrvatskom narodu.

Program proslave.

"Dana 8. siječnja. Svečana služba božja u jedanaest i trideset u crkvi sv. Ane (I. Annagasse). Pri svetoj misi pjevat će slavensko pjevačko društvo,

¹ *Narodni list*, br. 9, 1. 2. 1888., str. 1.

gospodjica Milena Hrzićeva, Danica Zečićeva i gospodin Hinterhober, a orgulje udarati gospodin Budmani.

Dana 9. siečnja. Sjajan koncert uz sudjelovanje bečkoga slavenskoga pjevačkoga društva pod osobnim ravnanjem zborovodje gospodina Horvitza i gospode Vlaha Budmania, Mirka Bjelinskoga i Ottona Zerta u svim dvoranama c.k. 'Gartenbaugesellschafta'. Poslije koncerta održat će se ples. Glazbena pratnja c.k. pjevačke pukovnije broj 10.

Dana 10. siečnja. Svečan koncert. Početak koncerta i akademije točno u 8 sati na večer."

Odbor je izdao sljedeći proglas:

"Hrvatski narode! Dne 8. siečnja 1888. biti će trista godina, što se je hrvatskomu narodu rodio bezsmrtni genij Gundulić umrieše kraljevstvo, umrieše gradovi, ali njegova slava živi, a njegove svete misli o slobodi i ljubavi Slavenstva i dandanas oduševljuju svakoga Hrvata. Tudjin mu se divi. Slavenstvo mu se klanja!

Hrvatska mladost u Beču. smatrala bi se nevriednom svoga imena, da na svečani način ne pokaže svoje oduševljenje, svoju hrabrost, svoju ljubav naprama pjesniku, sinu onoga grada, koji se ponajviše radi njega 'krunom hrvatskih gradova' zove.

Hrvatsko akademsko društvo 'Zvonimir' u Beču odlučilo je na svojoj glavnoj skupštini dne 12. o.m. dostojno proslaviti rodjendan velikog Hrvata. Ta slava ima postati ne samo slavom bečkih Hrvata, već i cieloga bečkoga Slavenstva i svih onih, koji su prijatelji Slavena!

Pošto su zahtjevi za takovu svečanost ogromni, to se potpisani odbor pravom nada, da će naći i u domovini svojoj i u svihkrajevih u kojih Hrvat živi, oduševljena odziva (Društveni naslov: 'Zvonimir' Universität)."2

Nakon objavljivanja proglaša, "Zvonimiru" su stizale pohvale i priznanja iz svih krajeva. Na osnovi prispjelih pohvala jasno se vidi da je želja za proslavu Gundulićeva rodendana bila kod svih Hrvata u cijeloj Monarhiji, a ujedno je to bila i želja predstavnika svih slavenskih naroda, pa i onih koji su ga svojatali. o čemu zasigurno svjedoče pozdravni govori na središnjoj svečanosti kao i mnogobrojni brzogovorni upućeni "Zvonimiru".

Moglo bi se postaviti pitanje - otkud tako veliki interes i želja da se baš u Beču u srcu Monarhije organizira veličanstvena proslava? Organizatori su u ličnosti velikog hrvatskog pjesnika Ivana Gundulića našli najbolji razlog da obilježavanjem njegova 300. rodendana pokažu i dokažu Nijemcima i cijelom

² *Narodni list*, br. 9, 1888., str. 1. U Beču, 15. studenoga 1887. Odbor za proslavu.

svijetu da su Hrvati, a time i drugi Slaveni u svemu ravnopravni najkulturnijim i najnaprednijim narodima. Zato su s ponosom isticali da smo mi Hrvati davno prije Göethea imali velikana pisane riječi Ivana Gundulića.

"Zvonimiru" se prvi javio J. J. Strossmayer, sljedećim riječima:

"Draga omladino hrvatska! - Primih poziv Tvoj, dotično Tvog društva 'Zvonimira', ebi ti pritekao upomoć s novčanom podporom, kako da što dostojnije proslaviš tristagodišnju spomen na onaj dan kadno se je rodio hrvatskomu narodu neumrlu pjesnik 'Osmana'. Ja se tom pozivu od sveg srдца odazivljem i veselim što se naša akademička omladina trgla, da u sredini Beča proslavi onoga muža, koji je prije trista godina pokazao svijetu, da Hrvat nije barbar, nego naprotiv svojim poletom, svojim čuvstvi, svojom dušom i svojim umom, kao i svojom junačkom desnicom vriedan i dostojan, da stane o bok prvim narodom ovoga svieta. Pa ako to još dandanas faktično nije, ako je tom smetalo, što je Hrvat svojom desnicom branio Europu; ako su tomu - uz poznatu nehamnost svieta - i sami Hrvati krivi, što su u svojem krilu gojili odmetnike; to sam ipak u duši uvjeren, da će dragi Bog uskoriti onaj čas, kada će naš baš narod vršiti providencijalnu zadaću, koju mu je Bog ovih krajevih namjenio. Samo treba tada da smo ljudi, treba omladino draga, da budemo značajni, stalni, umni, odlučni za narod i domovinu, a ne lih za svoju vlastitu korist raditi. Ta možebiti neću toga časa dočekati, ali budi uvjeren hrvatska akademička mladeži, da ću i tamo pred licem pravednoga Boga vapiti: daj mukotrpnome narodu momu čestitih sinova, daj da nam njime pravda sine, da Hrvat Hrvatom bude, da ga već nikoja nevolja nekini! I ja sam uvjeren do dna duše svoje, da će Bog pogledati i nadariti one, što no su za krst! častni i slobodu zlatnu, kroz stoljeća se borili."³

Strossmayer moli "Zvonimirovce da prihvate njegov novčani prilog, ne po iznosu, nego po spremnosti i želi da se pomognu tako plemenite ideje kao što je proslava rođenja Ivana Gundulića.

Na kraju svog pisma želi "krasnoj omladini našoj", da joj najavljena svečanost Gundulića što bolje uspije. Želi joj također, a to je i poruka njegova, da tamo u tudini, a ipak u krugu druge slavenske braće svoje, uznastoji očelčiti svoj značaj, "jer s toga nam nesretna domovina najviše strada. Neka nas vode ideali i opet ideali za koje nam nijedna žrtva preteška biti neće!"⁴ Eto tako veliki Strossmayer o toj proslavi misli.

³ *Narodni list*, br. 12, 11. veljače 1888., str. 1.

Zdravo mladosti hrvatska! Uz biskupski moj blagoslov ostajem. U Djakovu, 4. prosinca 1887. Ti vazda i prijateljem i bratom Strossmayer s.r. biskup.

⁴ *Narodni list*, br. 12, 11. veljače 1888., str. 1.

Zdravo mladosti hrvatska! Uz biskupski moj blagoslov ostajem.

Grof Drašković je brzojavom odgovorio "Zvonimiru" u kojem ih izvješćuje da je s posebnim ushićenjem prihvatio pokroviteljstvo nad tako značajnom proslavom. Međutim, iako je oduševljen idejom da se to održi u samom Beču, od odbora traži čvrstu obvezu kojom će mu garantirati da će ta proslava imati samo kulturno-literarni značaj, a ne nikakvu "političku demonstraciju".

"Skorih dana poslati ću prinos, da i materijalno poduprem tu slavu, kojoj želim što veći uspjeh."⁵

Odbor je u cijelosti prihvatio Draškovićev prijedlog i nastavio s užurbanim pripremama. Međutim, uoči same proslave odboru je stigao brzojav grofa Ivana Draškovića u kojem se ispričava "Zvonimiru", naglasivši kako mu je žao što zbog velikih zapreka ne može osobno prisustvovati toj velikoj hrvatskoj slavi. U duhu je s njima, očekujući da će uspomena hrvatskog pjesnika Gundulića probuditi hrvatsku mladež da ustrajno radi na prosvjetnom polju i da se čestito pripremi za budući rad u svojoj domovini. U to ime pozdravlja sakupljene Hrvate i ponosi se što je pokrovitelj te velike slave.

Ta vijest je ražalostila odbor. Utjeha je bila što će proslavi prisustvovati grof Josip Drašković, Ivanov brat.

I spomenica je bila gotova do 6. siječnja 1888. godine.

Spomenica se dijeli u tri dijela: 1. životopis, 2. pjesme Badalića, Buzolića, Harambašića, Kranjčevića, Martića, Pogačićeve, Sundečića i Trnskoga, 3. misli o Gunduliću i Dubrovniku. Sa slikom i naslovnim listom zaprema upravo 5 araka.

Dana 8. siječnja 1888. započela je trodnevna proslava svečanom službom božjom u crkvi S. Ane. Prije službe održao je Čeh P. Blacha propovijed u kojoj je spomenuo kulturnu važnost Hrvata, njihovu ustrajnost na braniku Europe, cvjetanje kulture i književnost u Dalmaciji, a poglavito u slobodnom Dubrovniku, te vrhunac njezin u Gunduliću. "Crkva Sv. Ane za desetak minuta bila je ispunjena do posljednjeg mjesta."⁶ Od viđenijih ličnosti glavne su bile: podmaršal barun Rosenzweig, general u.m. Osvadić, financijski ravnatelj u.m. dvorski savjetnik Bartolović, zastupnik na carinskom vijeću Boos-Waldeck, knez Czartoryski, zastupnik na hrvatskom saboru D.r. Armuš, c.k. dvorski tajnik Mardegani, članovi obitelji Gundulića, predsjednik slavenskog pjevačkog društva Bouchal, barunica Vraniczany, mnogo viših časnika i činovnika, publicista i drugih ličnosti.

U Djakovu, 4. prosinca 1887. Ti vazdai prijateljem i bratom Strossmayer s.r. biskup.

⁵ *Narodni list*, br. 3, 18. siječnja 1888., str. 2.

⁶ *Narodni list*, br. 9, 21. siječnja 1888., str. 1.

"Prisustvova koncertu birana elegantna slavenska publika. Dvorane bijahu prepune. Grofa Draškovića dočeka cio odbor i poprati ga urnebesnim živio uz udaranje: 'Lijepa naša domovino!' Ovacija priredjena je takodjer Draškoviću pri proslovu. - Kad dvorski guslač Odriček odgudi Paganiniev 'Ples vještica', občinstvo uzhićeno zatraži da se opetuje. - Grofici Draškovićevoj poklonjen je krasan bouquet, a Odričeku i dvorsko-opernom pjevaču Horwitzu po lovorvienac. Izmedju mnogih odličnih osoba, bijahu prisutni: barun Helfert, general Sokčević, Preradovićevo obitelj, kipar Rendić; zastupnici Frank, Amruš, Spaček, urednik 'Vaterlanda', dopisnici 'Politike', 'Narodny Listy', Langer itd. Bečkih novinara osobito se dojmiše tamburaši i krajiške hrvatske narodne pjesme."⁷

Prije svečane mise koju je, kako izvješćuje *Narodni list*, u pratnji popova Katalinića i Zanchia najavio pop Josip Sasso, nazočnim se obratio sljedećim riječima:

"Srce se moje - kao svećeniku i Hrvatu - od radosti i milote stapa, kršćani i Hrvati braćo, kad vas vidim da ste mnogobrojni danas dovrvili iz svakog kraja mile i krasne naše domovine: i iz ravne Slavonije, i iz dične hrvatske banovine, i iz kršne Dalmacije i iz Bosne ponosne; da se sva braća okupila i niko izostao nije, da okolo božjeg žrtvenika zahvali velikomu Bogu, što nam je dao toli slavnoga pjesnika, koji nam je ostavio sjajan primjer ljubavi prema svojoj vjeri, ljubavi prama svojoj domovini i ljubavi znanja i uzvišena pjesništva".⁸

Na samom početku slavlja po završetku svete mise Zjačić je pročitao pjesmu koju je poslao gospodin Klarić iz Carigrada.

Ta je pjesma oduševljeno primljena, a njen naslov i tekst glasi: Tristagodišnjici-hrvatskoga neumrloga pjesnika Gundulića - slavnoj hrvatskoj akademičkoj mladeži "Zvonimira" u Beču 8. 9. i 10. siečnja 1888.

Na Bosporu odjekuje jeka
 Slavja što se slavi posrid Beča,
 Slavja dična iza tri vieka
 Koje - no nam rod hrvatski veća.
 Gundulića pjesnika nam vrla
 Uspomen se slavi neumrla!
 Blago rodu, koji svoje dike
 Znade štovat i spomen im štiti,
 Pradjedovne to su vriedne slike,
 Koje nam je svedj lovorom kitit.
 A tko većma prošlost u nas budi-
 Već mladež nam sa hrvatskom grudi.

⁷ *Narodni list*, br. 3, 8. siječnja 1888., str. 1.

⁸ *Narodni list*, br. 9, 1. veljače 1888., str. 1.

"Zvonimire" ti si otom slavom
 Svjetlaš lice rodu, a i sebi,
 I punim se može reći pravom
 Da budućnost leži nam na tebi!
 O mladeži, da ti sreća cvate!
 I bog će nam biti uz Hrvate.
 A mi evo povrh Carigrada,
 Izmedj crnog i marmarskog mora,
 Hrvatski ti usklikemo sada:
 Slava! Slava! da odjekne gora-
 Jerbo jedna, ista nam je mati
 I mi viekom vjerni smo Hrvati!
 U ime više viernih Hrvata u
 Carigradu Gjuro Klarić.⁹

Zatim je govorio ravnatelj priredbe, gospodin Biankini, koji je posebno govorio o malim narodima i njihovim genijima. Kad maleni narodi radaju velike genije, misle da im veliki narodi pružaju veći djelokrug, ostavljaju svoj narod, napuštaju svoju domovinu te se odrode. Posebno je govorio o umjetniku Ivi Rendiću. Kazavši da je i on nikao iz malenoga hrvatskog naroda, rodio se u toliko preziranoj hrvatskoj zemlji, ali njegovo srce kuca uvijek istim žarom za hrvatski narod, njegov značaj u borbi za opstanak ostao je čeličan. Rendić se nikad nije kolebao, već je uvijek visoko držao stijeg hrvatstva. Zbog svih Rendićevih vrlina, Biankini je uskliknuo: "S toga, gospodo moja, dižem ovu čašu na čast i slavu velikog umjetnika čelik Hrvata Ivana Rendića, koji nas svojom prisutnošću časti."¹⁰

U nastavku ćemo donijeti osnovne poruke pozdravnih govora predstavnika nekih klubova i udruženja. Iz ovih redaka pozdravnih govora, koji nisu bili kurtoazne prirode, najbolje ćemo moći saznati što su i kako mislili predstavnici studenata, klubova i kulturnih udruženja širom Europe o nama, našoj književnosti, jeziku, kulturi i sveukupnom značenju u europskom i kulturnom smislu.

U ime akademskog društva "Slovenije" govorio je predsjednik Bleiweis na slovenskom jeziku. Posebno je pohvalio bratsko akademsko društvo "Zvonimir", koje na prekrasan i častan način slavi velikana Gundulića. S tim divnim slavljem nije samo njega proslavio, već također i s njim cijeli narod i domovinu svoju, proslavio je u velikoj mjeri i samo sebe. Zvonimirovcima je u ime akademskog društva "Slovenije" izručio najsrdačnije čestitke, nakon čega je rekao i ovo:

⁹ *Narodni list*, br. 12, 11. veljače 1888., str. 1.

¹⁰ *Narodni list*, br. 12, 11. veljače 1888., str. 1.

"Gospodo moja! Danas kad je protimba medju Slavenstvom i Germanstvom skoro do vrha prekipjela, kad se nas svaki dan imenuje inferiornim narodom, od velike je važnosti, da pokažemo svijetu, kako je cvala već prije 300 godina, od protivnika naših još danas negirana, prava slavenska kultura, da smo imali uz druge, davno prije nego se je rodio Goethe i Schüller, svoga Gundulića."¹¹

Bleiweiz je posebno govorio kako je Gundulić bio između prvih koji je govorio u širem smislu o idejama slavenskim, koji je divnim riječima oduševljavao Slavene da budu solidarni. Dobro je što su riječi njegove pale na plodno tlo, što dokazuje da slavenska solidarnost nije slavenska fantazija, već zbilja korisna svima unutar slavenskog svijeta. Impresionirao ga je pogled po krasnoj dvorani, gdje su bila zastupljena sva plemena velikoga slavenskoga naroda, slaveći uspomenu jednoga od apostola naših. "Širi nam se srce od veselja i ponosom lahko velimo da je ideja solidarnosti naše postala faktorom, s kojim mora i morati će računati sav svet."¹²

Svoj govor je završio usklikom o slavi Gundulića kao prvom začetniku slavenskih ideja.

U ime ruskog akademskog društva "Ruskog Kružoka" A. V. Ragozina na ruskom jeziku je rekao:

"Gospodo! Veoma godi srcu, kada ono vidi takovo mnogobrojno društvo, koje se sastalo na slavi spome velikoga hrvatskoga pjesnika Gundulića. Prije trista godina, kada je još te evropejska kultura stajala na vrlo niskih granah svoga razvića, bješa Gundulić jedan od prvih koji je svoj glas podigao kao pjesnik i kao građanin svoje domovine. U tom i stoji zasluga genija, što on stoji nad općem nivou, te svoje sunarodnjake goni i sili naprijed putem napredka. - Kod ove slave pojavlja se eto predstavnik i zastupnik hrvatskoga naroda, društvo mladeži 'Zvonimir', pa zato ja kao predstavnik i predsjednik 'Kružoka studentov iz Rusije' i u ime 'Kružoka' - nazdravljam procvjetaju hrvatskoga društva 'Zvonimir' i tvrdko vjerujem, da neće propasti to dobro sjeme, koje je posijao Gundulić na hrvatsku zemlju, već da će na njoj izaći i pojaviti se bogat plod, te hrvatski narod poći smjelo napred po svetom putu napretka, zajedno sa ostalimi narodi slovenskimi."¹³

Član Odbora gospodin Deželić obratio se skupu prigodnim govorom u kojem je posebno istakao kako se hrvatski narod ponosi što ima dva krasna

¹¹ *Narodni list*, br. 12, 11. veljače 1888., str. 1.

¹² *Narodni list*, br. 12, 11. veljače 1888., str. 1.

¹³ *Narodni list*, br. 12, 11. veljače 1888., str. 1.

junačka epa, dva bisera poezije *Osman* i *Čengić agu*. Oba pjevaju o borbi za krst časni i slobodu zlatnu, oba su jednako mila narodu. Čudan je slučaj da je upravo pjesnik *Čengić age* popunio dva izgubljena pjeva *Osmana*. Hrvat veliki pjesnik usavršio je ep Hrvata velikog pjesnika. Ako ništa drugo on je tim najjasnije zasvjedočio kako je nova hrvatska knjiga lijepo svezana sa starom. Gundulić se je rodio u Dubrovniku, a Mažuranić u Primorju. Gundulić je sin 16. vijeka, a Mažuranić je još tada živio, pa ipak jedan i drugi jednakim miljem, jednakim zanosom progovorili su narodu jezikom istim, jezikom krasnim, jezikom hrvatskim. Pravo su imali oni koji su govorili da je Dubrovnik vječno svezan sa Zagrebom. Pravo su imali, jer ne veže s gradom isprazna buka i kojekakva suvišna frazeološka lupetanja, već iskrena ljubav, sloboda, kultura i trijezni rad. Kao što je Mažuranić nadopunio, usavršio i "pomladio" Gundulića, tako i Zagreb nadopunjuje Dubrovnik. Mažuranić je na najbolji način spojio staru s novom književnosti. Zbog toga je društvo "Zvonimir" popunitelju *Osmana* uputilo sljedeći brzojav: "Preuzvišenom gospodinu Ivanu Mažuraniću - Zagreb, popunitelja divnog 'Osmana', slavnog pjesnika 'Čengić age' pozdravljaju Zvonimirovci okupljeni na svečanom koncertu Gundulićevom. Brunšmid predsjednik".¹⁴

U ime poljskog društva "Prače" govorio je dr. Smolski. Na samom kraju predsjedavajući je rekao sljedeće:

"Uvrieme jada i vaja, u doba borbe i zatvora dizao se je na žalu hrvatskog mora slobodan i jak, sretan i miran grad Dubrovnik. Mudrost i darovitost njegovih sinova, vrstnost njegove uprave i cviet njegove trgovine dao mu je u svietu znamenit položaj, dao mu je prvo mjesto medj dalmatinskimi gradovi. A u tom gradu cvala je kultura, živjela umjetnost i sjajila literatura. Taj grad rodio je hrvatskom narodu velikih muževa, rodio je i sjajnu zvijezdu Gundulića. Ovih se dana svaka duša sjeća Dubrovnika, sve su oči uprte unj, svako srdce slavi njegovu slavu. I ja dižem ovu čašu na sreću i boljak hrvatske Atheñe, grada Dubrovnika. Slava mu!"¹⁵

Svi umjetnici kojima se odbor obratio s molbom da svojim sudjelovanjem uveličaju veliko hrvatsko slavlje u Beču - odazvali su se bez izuzetka. Odbor je zamolio c.k. komornog guslaća Franju Ondričeka, skladatelja Ivana Zajca, te glazbenika A. Vaneáša da za ovu prigodu uglazbe svečanu himnu na tekst Huge

¹⁴ *Narodni list*, br. 12, 11. veljače 1888., str. 1.

¹⁵ *Narodni list*, br. 12, 11. veljače 1888., str. 1.

Badalića. Ovim velikim koncertom¹⁶ završene su glavne svečanosti, nakon čega je održan ples s više od 200 parova, koji je trajao do jutra.

Tako svrši ta hrvatska slava u Beču, u srcu Monarhije, na oči cijeloga slavenstva, svega svijeta. Ta je slava dokazala svijetu darovitost i značaj hrvatskoga naroda, pokazala da je u doba tmine i neznanja hrvatski narod imao svoju kulturu i književnost, zasjeđočila da hrvatska mladost ima svoje ideale, da ih štovati znade. Hrvatska se mladost trsila da bude ta slava dostojna velikana Gundulića, da žrtva prinesena na njegov oltar bude dostojna njegova sjaja. Da li je to ispunila, da li je dorasla svojoj zadaći, nek sudi svijet - na osnovi svojih dojmova o tim događajima.

Ova proslava je bila čisto kulturna manifestacija, koja je osnažila naš narodni ponos, našu slogu, za sreću i veličinu naše domovine u prosvjetnom kolu evropskih naroda. Za ovu spoznaju zaslužni su Gundulić i hrvatski sveučilištarci u Beču. Izvjestitelji su zapisali da je to najveća kulturna predstava što je do tada ikada održana u Beču u organizaciji slavenskoga svijeta. Već prvog dana (8. I.) prispjelo je preko 300 brzojava iz Amerike, Afrike, Azije i gotovo cijele Europe. Među prvima su pročitani iz Amerike, muhamedovskih Hrvata iz Mostara, grada Zagreba, rektora sveučilišta Smičiklase, Matice hrvatske, Strossmayera, Račkoga, Jelačića.

Narodnom listu je stiglo pismo društva "Zvonimir" iz Beča, sljedećeg sadržaja: "Veličanstvene svečanosti za Gundulićevu 300. godišnjicu u ovoj prijestolnici svršise u podpunom redu, ko što vam bi već brzojavljeno. Neki

¹⁶ *Narodni list*, br. 3, 8. siječnja 1888., str. 1. "Koncert je bio u dvoranama Gartenbaugesellschaft uz sudjelovanje bečkoga slavenskoga pjevačkoga društva pod osobnim ravnanjem zborovodje gospodina A. A. Buchte, c.k. komorskoga guslača gospodina Frana Ondričeka, člana c.k. dvorske opere gospodina Vilibalda Horwitza, gospodina Mirka Bjelinskoga, a dozovolom prvoga c.k. dvorskoga kapelnika Josipa Helmesbergera, gospode Otona Žorla i Vlaha Budmania. Pratnju na glasoviru preuzeo je gospodin profesor R. Erben. -1) A. plemić Vančaš: Himna u slavu tristogodišnjice Ivana F. Gundulića, rieč: Huga Badalića, (skladno i posvećeno 'Zvonimiru') pjeva slavensko pjevačko društvo. 2) Mendelssohn: Koncert, gudi c.k. komorni guslač gospodin Fran Ondriček. - 3) Svečano slovo, govori gospodin K. Zajčić. - 4) Čajkowskij: A la mémoire d'un grand artiste - grand trio (A mol op. 50) za gusle, cello i glasovir, sviraju gospoda Oto Žert, M. M. Bjelinski i V. Budmani. - 5) Ivan plemić Zajc: 'Zora', veliki zbor, sa tenor-solom iz tragedije 'Arijadna' od Ivana F. Gundulića, pjeva bečko slavensko pjevačko društvo, a tenor-solo gospodin I. Mlčoh. 6) a) Čajkowskij: Serenade. -b) Paganini: 'Ples vještica', gudi c.k. dvorski komorni guslač gospodin Fran Odriček. 7) Ivan plemić Zajc: Himna u slavu tristogodišnjice Ivana F. Gundulića, posvećena društvu 'Zvonimir', pjeva slavensko pjevačko društvo. - 8) Ivan plemić Zajc: a) Večernja pjesma. -b) 'Utjeha' od P. Preradovića, c.k. dvorski operni pjevač gospodin Vilibald Horwitz. - 9) Farkaš: Karišik hrvatskih narodnih pjesama, udara društveni tamburaški zbor. Glasovir Bösendorferov - Poslije koncerta ples s pratnjom podpune glazbe pjevačke pukovnije broj 10."

patuljci htjedoše proturiti kroz dušmanske novine, da je redarstvo moralo posredovati na djačkom komersu, da su Poljaci bili istupili itd.; ali sve to niesu nego priesne laži i pakosna podmećanja, da se liepi utisak koji je ovo hrvatsko slavje ostavilo u svim otmenijim krugovima glavnog grada. Potomje u podrobnom izvješću o ukupnoj svečanosti, koje ćemo vam poslati. Šaljemo vam uz to danas oko 500 brzojavka, koje su nam ovom prigodom stigle sa svih krajeva svieta."¹⁷

Proslava u našim gradovima

ZAGREB. Proslava Gundulićeve 300-te godišnjice obavljena je najvećanije u našem glavnom gradu. Osmog siječnja održan je koncert kojeg je priredila hrvatska sveučilišna mladež. Koncert je veoma uspio. Posebno je odjeknuo govor dr. Markovića o Gundulićevoj *Dubravki* na svečanoj sjednici Jugoslavenske akademije. Bio je to sjajan govor. Predstava *Dubravke*, 9. siječnja u Narodnom kazalištu ispunila je sva mjesta, burne su bile ovacije odobravanja. Uvod i glazbu za zborove predstave posebno je napisao naš čuveni skladatelj Zajc. Općina grada Zagreba, književni i društveni zbor, kao i mnogi rodoljubi čestitali su općini grada Dubrovnika koji je dao hrvatskom narodu najvećeg pjesnika.¹⁸

¹⁷ *Narodni list*, br. 5, 18. siječnja 1888., str. 1.

¹⁸ *Narodni list*, br. 4, 12. siječnja 1888., str. 1. Povodom ove predstavke piše *Obzor* u broju dne 10 tekućega medj. ostalim: Od prve predstave, 'Dubravke', minulo je kako rekosmo više od dva vieka, a sinoć na daskah hrvatskoga kazališta u Zagrebu prikazala se 'Dubravka' u slavu tristogodišnjice rođenja Ivana Gundulića. Mi nevjerujemo, da je 'Dubravka' pred dva vieka bila u Dubrovniku primljena iskrenijim, patriotičnijim zanosom, nego li sinoć u Zagrebu na daskah hrvatskoga kazališta. Na zagrebačkoj pozornici nisu doduše govorili dubrovački boljari, nisu govorili ljudi, koji su imali sreću, da gledaju u lice Ivana Gundulića, da slušaju živu njegovu rieč, da od njega neposredno primaju upute, nu na zagrebačkoj su pozornici govorili boljari južno-slavenske dramatičke umjetnosti, govorili su umjetnici proniknuti duhom Ivana Gundulića. Uz to izvelo se prikazivanje pomoću onih šeničkih sredstava, koja pruža moderna dramatička umjetnost... Kazalište, sjajno rasvjetljeno, bilo je dubkom puno, a u ložah, u parteru vidili smo i starih Iliraca, tih uzkrstitelja Gundulićeve slave, koji kao da su ponosno sinoćnu predstavu smatrali plodom pregnuća one mladenačke djelatnosti, koja je svojim plemenitim žarom utrla put narodnomu našem preporodu. A zašto mi baš na ovom uvodnom mjestu izveščujemo o prikazivanju 'Dubravke'? Zato, jer nam se čini da je sinoćnja predstava njezina pružila i opet dokaz o duhu, koji vlada našim narodom, a to je duh, kojemu je Gundulić bio najuzvišeniji tumač, duh jedinstva slavenskoga naroda na jugu, nazivao se on hrvatskim ili srbskim... Tko je pravedan, taj će priznati, da se je u ovoj hrvatskoj zemlji preporodio kultus dubrovačke knjige. Tko shvaća što ta knjiga znamenuje za kulturu slavenskoga juga, neće nam spočitnuti da mi velikoga dubrovačkoga pjesnika nazivljemo hrvatskim. Na taj

Gundulićeva tristogodišnjica, osim svečanom sjednicom Akademije i predstavom *Dubravke* u Narodnom kazalištu, proslavljena je i sjajnim koncertom priređenim 9. siječnja u "Hrvatskom domu". Dvorana je bila dupkom puna najotmjenije gospode. Među odličnicima koji su bili prisutni, spomenuti je: dr. Antu Starčevića, Frana Folnegovića, dr. Franja Račkoga, Ivana Kukuljevića Sakcinskoga, rektora sveučilišta Tađu Smičiklasa, senatora Gjuru Deželića, Peru Budmanija, te mnoge svećenike, profesore sveučilišta i srednjih škola, zatim književnike, umjetnike itd. Svetkovina je započela recitiranjem vrlo lijepe pjesme koju je spjevao Hugo Badalić. Nakon koncerta održan je ples. Oko dvanaest sati, za plesnog odmora, sva prisutna gospoda su se sakupila u veliku dvoranu "Hrvatskoga doma". Tu je uzeo riječ predsjednik odbora, pravnik Mile Starčević, koji je pozdravio nazočne, te pročitao prispjele brzojave. Pročitao je i jedno pismo Dalmatinca Dumičića, u kojem obećava besplatno mramor za Gundulićev spomenik. Pismo glasi u izvatku:

"Velecijena gospodo! Uvjeren sam, da ćete mi dragovoljno dopustiti, da i ja ovom prigodom naše domaće svečanosti što god doprinesem za spomenik našega hrvatskoga pjesnika Ivana Franina Gundulića. Najglasovitiji strukovnjaci u Beču pohvalili su moj mramor te su ga odabrali da od njega izklešu spomenik maršalu grofu Radetzkomu. Zato vrlo radostno pristajem na to da naš dični kipar Randić izabere najljepši mramor što ja imam, za spomenik neumrloga moga zemljaka Gundulića, kao što sam u svoje vrijeme poklonio za spomenik fra Andrije Kačića. Hrvatski mramor neka resi grobove hrvatskih sinova."¹⁹ - Ovo pismo je bilo popraćeno burnim: "Živio Dumičić!" Poslije je govorio gradski vjećnik Gjuro Deželić, koji je izrekao u nekoliko riječi zasluge Gundulićeve, a onda je priopćio nazočnim da je gradsko zastupstvo zagrebačko čestitalo brzojavno gradskom zastupstvu u Dubrovniku. Ova vijest razveselila je prisutne. Čestitka Zagrebačkog gradskog zastupstva glasi:

"Grad Zagreb iskreno čestita kruni hrvatskih gradova Dubrovniku, koji je danas tri sto godina, narodu našem dao Ivana Gundulića, najvećega pjesnika, i po njemu stekao u knjizi slavu prvenstva. Današnje slavlje bilo jamstvo kulturnoga napredka narodu našem. - Upravitelj grada: Hudovski."²⁰

Filozof Modestin govorio je ukratko o prošlosti Dubrovnika te o književnosti koja se je u njemu razvila. - Rektor Tade Smičiklas je počeo svoj

naziv neka nemuti književnoga narodnoga jedinstva jugu, jedinstva, kojemu mi Hrvati podređujemo, kao što smo, negledeć na časovite zablude pojedinaca, od početka našega preporoda podređivali plemenske naše osjećaje.

¹⁹ *Narodni list*, br. 4, 12. siječnja 1888., str. 1.

²⁰ *Narodni list*, br. 4, 12. siječnja 1888., str. 1.

govor uz grobnu tišinu, kako kaže izvjestitelj. On je rekao kako slave Gundulića gradovi Dubrovnik, Zagreb, Beograd i Beč, te ostala mjesta u domovini. Ovo slavlje najboljim je dokazom kako je Gundulić veliki pjesnik. On je naš prvi pjesnik, on je velikan, koji je svojom "riečju mogao ushititi pet milijuna srdaca". Posebno je istakao da mu je milo što vidi pred sobom tiliko zagrebačkoga građanstva. To je znak da se građanstvo zanima hrvatskom knjigom, to je znak da razumije ovoga pjesnika. Govorio je zatim ukratko o *Osmanu*. Još su govorili gospoda Badalić i Vrbčević. Vrbčević je zastupnik "Hrvatske" u Gracu. On je spomenuo da "Hrvatska" u Gracu nije mogla proslaviti Gundulićeve uspomenu 8. siječnja, no oni će to naknadno učiniti. Tek oko tri sata poslije pola noći razišlo se je društvo, kličući: "Slava uspomeni Ivana Gundulića!" Spomenuto je na koncu, da je uredništvo *Kraju*, poljskoga lista koji izlazi u Petrogradu, uputilo povodom proslave Gundulićeve tristogodišnjice na uredništvo *Obzora* vrlo srdačnu čestitku kojom od srca pozdravlja hrvatski narod, s kojim u duhu i ono slavi tu veliku zgodu; potpisali su brzojav Vladimir Spasović i urednik *Kraja* Eramzo Piltz.²¹

Hrvatska je u svom glavnom gradu dostojno proslavila tristotu obljetnicu rođenja Ivana Gundulić. Tom proslavom Zagreb je dokazao da je i u to vrijeme bio centar hrvatske kulture. U tim proslavama prednjačila je školska i studentska mladež. Kazališne predstave, recitali, akademije, plesovi i drugi oblici kulturnog sadržaja plijenili su pozornost svih rodoljuba. Za tu prigodu skladane su pjesme, izvedena je himna o Gunduliću. Očito je, prema tadašnjim izvješćima, najveću pozornost Zagrebčana plijenila predstava *Dubravke* u kazalištu. *Dubravka* je tretirala pitanja slobode, koja je nažalost bila uvijek uskraćivana hrvatskom narodu. Zato je posebno razumljivo što je to djelo, pored umjetničke vrijednosti, za 1888. godinu imalo izuzetno veliku političku vrijednost. Posebno se naglašavalo kako je ilirsko doba, misli se na ilirski preporod, prihvatilo Gundulića i njegovu pisanu riječ. "Hrvatska je ovakvim slavljem priredjenim velikom slavenskom pjesniku udarila pečat pedesetogodišnjici preporoda svoje knjige pred dvie godine svetkovanja."²²

DUBROVNIK. U Dubrovniku klicalo se; Slava Gunduliću! Slava Dubrovniku! takvi usklici čuli su se u vremenu od 8. do 11. siječnja 1888. g. gotovo u svim slavenskim zemljama, kao i u zemljama gdje su živjeli Hrvati i drugi naši narodi. Na ovu činjenicu, Dubrovčani su, u članku koji je potpisao "Frano sa Zvonika", napisali sljedeće: "To je nami Dubrovčanima velika, mila utjeha, pošto mi, koji bismo bili najprvi pozvani da dostojno proslavimo

²¹ *Narodni list*, br. 3, 8. siječnja 1888., str. 1.

²² *Narodni list*, br. 5, 18. siječnja 1888., str. 2.

narodnoga velikana, nemožemo zbog svakojakih nepovoljnih okolnosti da radimo što i kako bismo htjeli."²³

Međutim, iz tog članka i drugih tekstova posvećenih tom jubileju, jasno se može razabrati da još uvijek u potomcima starih Dubrovčana živi krepko i žarko rodoljublje. Pa su tako i Dubrovčani 8. siječnja proslavili rodendan svoga Gundulića. Cijeli grad je bio okičen sagovima i barjacima. Građani su se s velikim oduševljenjem odazvali pozivu gradonačelnika, gospodina Vlaha Degiulia.

U jutarnjim satima bila je otkrivena spomen ploča Ivanu Gunduliću u crkvi gospe od Rozarija reda Svetog Dominika (bijeli fratri). Ovom prigodom načelnik grada je izrekao kratak ali jezgrovit govor, "koji se veoma dojmio svih prisutnih." Položeni su brojni vijenci, održana misa, svirala glazba. Svečanosti su prisustvovali predstavnici svih susjednih općina. Pop Vicko Palunko u svom govoru o Gunduliću, njegovu životu, radu i razvoju, spominjao je Grke, Rimljane, njihove velikane i uspoređivao ih sa Dubrovčanima i Ivanom Gundulićem. Njegov poziv na kraju je upućen dubrovačkoj mladeži, koju je zamolio da u svom radu i rodoljublju slijedi velikana Ivana Gundulića. "Gundulić je svjetlost koja će ih voditi pravim, istinskim narodnim putem. Samo slijedeći Gundulićev put, omladina će biti na čast i diku domovini i narodu svomu."

Istoga dana (8. siječnja) u tri sata po podne, igrana je javna tombola. Ta igra je bila najomiljenija u Dubrovniku. Za tombolu je cijeli Stradun bio ukrašen, kao i trg ispred crkve S. Vlaha. Nakon tombole grad je lijepo bio rasvijetljen uz veselo sviranje gradske glazbe. I ovu je priredbu pratio veliki broj građanstva, kao i svi oni koji su došli u Dubrovnik sa svih strana.

Da je Gundulić bio slavljen u svim našim krajevima i da se te dane o njemu u svim sredinama govorilo - govore i brojni brzojavi. Općini su stigle čestitke iz svih krajeva domovine. Između mnogobrojnih brzojava, koje je općina primila prigodom 300. godišnjice neumrlog Gundulića, uvelike se je dopala lijepa brzojavna čestitka iz Zadra N. P., namjesnika podmaršala Blaženkovića. Uz čestitku poslao je i 50 fiorina za Gundulićev spomenik. Brzojavi prispjeli općini iz svih hrvatskih krajeva brojali su se na stotine.²⁴

²³ *Narodni list*, br. 7, 25. siječnja 1888., str. 3.

²⁴ *Narodni list*, br. 5, 18. siječnja 1888., str. 1. Društvo "Zvonimir" uputilo je brzojav iz Beča povodom 300. godišnjice: BEČ, 8. siječnja. Častni načelnik Degiuli - Dubrovnik. - Sjenu genija Gundulića klanjamo se! Nek nas ona prati i ojačuje za budućnost, kako no je osnažila ponos narodni i misao jedinstvenosti otaca preporoda našega! Nek se njegova uspomena raznese svietom i nek je vječni prosvjed dušmanom, da dočim su ostali narodi čamili u tminam sredovječnim i pod turskim kopitom, Sinaj gora, Dubrovniče, ti zasja neumrlim genijom Ivanovim! - Mladež hrvatska shvaćajući zamašaj velike zamisli

"Konačno mi je nadodati, da je spomen-ploča u crkvi Sv. Rozarije namještena uprav naprama sličnom spomeniku pokojnog Međa Pucića i da nosi latinski natpis. Da se je radilo o Kuniću, Zamanji, Stay-u ili Restiću, latinskim pjesnicima, ni po jada, srdce me je zaboljelo!"²⁵

Ovim riječima "Frano sa Zvonika" - (pseudonim) završio je svoj prikaz o Gundulićevoj proslavi u Dubrovniku. Kroz cijeli tok se može lako pratiti njegova tuga zbog, kako on kaže, situacije koja nije omogućila Dubrovniku da proslavi svoga velikana Gundulića, ako ne bolje, a ono makar na onaj način kako je to Zagreb i Beč učinio. Posebno mu je bilo žao što je spomen ploča, umjesto hrvatskoga jezika, bila ispisana latinskim jezikom - što je bio sasvim u pravu.

I to je još jedno u nizu svjedočanstava koje dokazuje da su Hrvati tijekom XIX st. bili spremni odreći se svega, pa i svoga jezika, imena i kulture; a sve zbog mira i dostojnog suživota sa Srbima - koji su mu na te plemenite želje kratko odgovarali "Srbi svi i svuda."

SPLIT. I u ovom gradu priredena je proslava Gundulićevog rođendana. Priredba je bila u dvoranama gimnazije. Ta plemenita ideja potekla je od učenika gimnazije, koji su svi uz svoje učitelje bili okupljeni pred poprsjem slavjenoga pjesnika. Šteta što prostorije nisu dopuštale da s većim sjajem ovaj grad proslavi ovaj jubilej, kojem bi prisustvovalo građanstvo. Bila je to skromna interna zabava. Nije bilo velikih priredbi, ni vanjske parade, ali je bilo srca, ljubavi, plemenita osjećaja, koje jedini iz mladenačkog zanosnog srca proisteći može.

Osobito su se slušale recitacije, da ne govorimo o prigodnim izlaganjima, koji su govorili o životu i djelima pjesnikovim. Vrsno su izveli svoje komade J. Dulčić i M. Ježina; prvi iz "Suza sina razmetnoga", drugi Zmajevu pjesmu "Pesma o pesmi". Odlično je primljena recitacija "Braće" P. Preradovića, koju su izveli učenici Čović i Novaković.

Vrijedni učitelj i skladatelj Vilhar pripremio je nekoliko gimnazijalaca da pjesmom zaslade tu večer. Osobito se je dojmila "Hrvatska himna" koju je isti Vilhar uglazbio. Đak Stojić pjevao je solo romansu iz opere "Zrinjski", te je svojim krepkim i zvonkim glasom oduševio sve prisutne, kako kaže izvještaj s proslave.

Gundulića, slavi današnju 300. godišnjicu neobičnom svečanošću ujedno s ostalimi slavenskim plemeni u carskoj prijestolnici; te se i ovom sgodom sieća harmošću i ponosom milog Dubrovnika, kojem poklanja svoju spomen-knjigu i šalje bratske pozdrave. Cvietaj, rasti traj, Dubrovniče!

Društvo "Zvonimir".

²⁵ *Narodni list*, br. 7, 25. siječnja 1888., str. 4.

"Čuo se je flaut učenika Kōbi i violina L. de Medici, koji uz pratnju učitelja Vilhara glasovirom liepih komada izvedoše. Siećala se unapried omladina naših velikana, i sliedila im dostojno stope."²⁶

Bilo je predviđeno slavlje i u Čitaonici, ali je to po svoj prilici odgođeno zbog požara koji se dogodio tih dana. Traga o toj proslavi nismo našli, osim najave, pa smatramo da podatak o požaru u Čitaonici govori da se najavljena svečanost nije ni održala.

Eto, Split je obilježio tristotu obljetnicu rođenja Ivana Gundulića na skroman način u školskim sredinama, bez prisutnosti gradanstva. Međutim, brzojavi koji su upućeni "Društvu Zvonimir" u Beču i njihov sadržaj dovoljno govore o osjećajima Splitsana prema Gunduliću i njegovom djelu.

SENJ. Tristogodišnjica najslavnijeg hrvatskog pjesnika dubrovačkog porijekla, Ivana Franjina Gundulića, proslavljena je i u ovom starinskom junačkom gradu. Osmog siječnja gradska glazba je svirala u dvorani glazbenog društva. O Gunduliću i njegovu vremenu govorio je gospodin Zvonimir Tkalec. Iste večeri u 8 sati bila je u dvoranama glazbenog društva zabava, na kojoj je govorio proslavni gospodin Dragan Filipović. Zatim je prikazan igrokaz "Kamen smutnje" od Franje Arnolda uz pratnju glazbe. Lijepa zabava završila je plesom. - Čisti dohodak ove zabave bio je namijenjen sirotinji kotara senjskog, koja se zbog slabog imovnog stanja zimi smrzavala.

BAKAR. I ovdje je djelovao odbor za proslavu slavnog Gundulića. Hrvatsko pjevačko društvo "Skład" priredilo je osmog siječnja u prostorijama "Dvorane Baldijeve" sjajan koncert, a poslije ovoga ples. Program koncerta, ravnani po kapelniku glazbe grada Rijeke, bio je vrlo skladan, a glasio je: "1. Sperber: Izvorna sinfonija, izvajao orkestar. 2. Proslav: govorio Tito Koletzky. 3. Ivan plemić Zajc: 'Junaci za mnogom svi u boj', pjevao zbor. 4. Petar Preradović: 'Braća' deklamirali L. Mikuličić i G. Marinić. 5. Buccalini: 'Fantasia Campestre', solo na okarini. 6. Hajdrich: 'Pod oknom', osmeropjev. 7. Ivan Mažuranić: 'Četa' deklamirao Srećko Trohar. 8. Sperber: 'Narodni potpourri', izvajao orkestar. 9. Ivan N. Knežaurek: 'Negledte djeve' pjevao zbor. - Slava našem Gunduliću!"²⁷

BENKOVAC. Benkovačka općina je u povodu proslave u Dubrovniku uputila brzojav sljedećeg sadržaja:

"Benkovac, 8. siječnja. Da učestvuje Gundulićevoj proslavi, naša općina uputila je danas častnom načelniku grada Dubrovnika sljedeću brzojavku: Ova općina moli V.G. da bi se udostojalo zastupati ju na današnjoj svečanosti, koju

²⁶ *Narodni list*, br. 4, 12. siječnja 1888., str. 2.

²⁷ *Narodni list*, br. 3, 8. siječnja 1888., str. 1.

toli dično taj simpatični grad na ponos naše mile domovine. - Benkovačka občina učestujući tomu slavlju kliče: Slava Gundulićevoj uspomeni, koja nakon tri vieka nije niti će potamniti po celom svijetu, začaranu plodovim riedkog umnika. Slava najvećem hrvatskom pjesniku, najzaslužnijem za našu narodnu prosvjetu!"²⁸

POŽEGA. I u ovom je gradu "Narodna čitaonica", da proslavi tristogodišnjicu rođenja Ivana Gundulića, priredila u dvorani gostionice "K zlatnom janjetu" koncert uz dobrovoljno sudjelovanje hrvatskog pjevačkog društva "Vienac", tamburaškog dječjeg zbora i gospođice Eme Benakove, Klare Juhnove i Ljubice Mazekove. Ulaznica je stajale 60 novčića za pojedince, a 1 f. za obitelj. Čisti prihod namijenjen je za spomenik Gunduliću.²⁹

KOSTAJNICA. I ovdje je proslavljena tristogodišnjica Gundulićeva, 8. siječnja na večer, zabavom i plesom.

LJUBLJANA. Ovdašnji Hrvati proslaviše u svojoj skromnosti spomen 300. godišnjice neumrlog hrvatskog velikana, pjesnika Ivana Franjina Gundulića, te su priredili dana 13. siječnja na večer akademiju, u Staklenoj dvorani Ljubljanske čitaonice.

MAKARSKA. I Makarani su proslavili neumrlog hrvatskog pjesnika Gundulića lijepom zabavom koju je priredilo pjevačko društvo "Gusle". Rodoljubni učitelj N. Alačević izrekao je i prigodno slovo o Gunduliću na opće zadovoljstvo.

* * *

Iz do sada rečenog zaključiti nam je da se hrvatski narod rado sjeća svojih velikana pisane riječi. Vrlo je važno što je prije sto godina kod hrvatske mladeži bila prisutna spoznaja da samo onaj narod ima svijetlu budućnost koji dostojno slavi svoje velikane. Tudinac zna za našu bojnu slavu za koju je puno krvi proliveno. Neka znade i za one zvijezde što nam rese obzor drugog polja. Žar srca i duše kojima je naš Gundulić bio nadahnut za slobodu i čast naroda hrvatskog poželjno je prenijeti na mladež i sve slojeve naroda hrvatskog.

U tmuni koja prijete, da obavije našu narodnu svijest, hvale je vrijedno učešće mladeži, što se nazivala imenom Zvonimirovim i obilježi 300. obljetnicu rođenja Ivana Gundulića u srcu Monarhije. Kao što je hvale vrijedan i znanstveni skup u povodu 350. g. smrti Gundulića, koji je omogućio da široj javnosti približi atmosferu od prije sto godina.

²⁸ *Narodni list*, br. 4, 12. siječnja 1888., str. 1.

²⁹ *Narodni list*, br. 5, 18. siječnja 1888., str. 1.

Posebno je važno i ovom prilikom naglasiti taj zanos koji je vladao za vrijeme bečke proslave, gdje se u svakoj prilici isticala nacionalna, kulturna i politička značajka Gundulića, koji je slavu hrvatskog naroda uzdigao na visine dostojne svakog poštovanja. Jer je on, Gundulić, pored ostalih velikana pisane riječi, pronio slavu hrvatskog imena i bio je uzor piscima drugih velikih naroda. Njegovo razdoblje ostaje zlatnim slovima ubilježeno u našu prošlost. Neka nam budu barem uzorom, primjerom, mrtvi velikani. Prošlost dala nam snage i utjehe za budućnost, a svijetu otvorila oči i srca, ne bi li upoznao i priznao, da mu hrvatski narod u svemu može uz bok stajati!

Možemo zaključiti, da to nije bila samo proslava Gundulićeve nego i velika kulturna manifestacija u cijeloj domovini kao i prezentacija hrvatske kulture u glavnome gradu Monarhije. Posebno su mnogi sudionici i izvjestitelji proslavu shvatili kao reviziju i procjenu značaja hrvatske kulturne baštine te kao poticaj za nove akcije, koje bi mogle narodima Monarhije, pa i ostalog svijeta približiti sjaj hrvatske kulturne baštine.

Josip Vidaković: CROATIAN FESTIVITIES IN VIENNA IN 1888. (TRICENTENARY OF THE BIRTH OF GUNDULIĆ)

S u m m a r y

From Jan. 8 to Jan. 11, 1888, celebrations were held in Vienna, the centre of the monarchy, as well as in many cities of Croatia, commemorating the tricentenary of the birth of Ivan Gundulić, the great Croatin poet.

A large number of individuals, clubs and associations had requested that the celebrations be held in Vienna. Their motivation was identical: to show to the Germans that the Croats are not barbarians: that with their spirit, their emotions, and their intellect, as well as their heroism they are worthy to stand side by side with other cultural nations of Europe; that long before Goethe and Schiller were born the Croats had had their poet Gundulić and possessed a flourishing culture.

It was not only the celebration of Gundulić (concerts, recitations, dances, etc.) but also a great cultural event and the presentation of the Croatian culture in the capital of the monarchy. In particular, many participants and reporters took the celebrations as a review and evaluation of the Croatian cultural heritage, as well as an impetus for new actions which could bring closer the splendor of the Croatian cultural heritage to the peoples of the monarchy and to the rest of the world.